

EEN SOLIDE BASIS VOOR EEN BETERE TOEKOMST

Verantwoordings- en overdrachtsdocument

Minister van Financiën
dr. J.M.N. Jardim
Willemstad, augustus 2016

Beknopte samenvatting: Een solide basis voor een betere toekomst

In deze kenschets van de veranderingen die vanaf eind september 2012 tot en met heden in gang zijn gezet, worden de volgende drie situaties beschreven:

- De situatie van voor eind september 2012, ofwel het vertrekpunt;
- De situatie van eind september 2012 tot en met heden, de bouw van de solide basis;
- De situatie vanaf heden, de toekomstvisie.

Het vertrekpunt

Nadat een merendeel van de schulden is overgenomen door Nederland gaat Curaçao als land binnen het Koninkrijk der Nederlanden verder. Er kon dan een start gemaakt worden aan het competitief maken van de economie en het vormgeven van structurele hervormingen die vertrouwen in de toekomst dienden te herstellen. In het kader van de overname van een merendeel van de schulden door Nederland, wordt tevens financieel toezicht ingesteld en gaat dit gepaard met het mechanisme van de “staande inschrijving” van Nederland ten aanzien van het doen van investeringen door Curaçao onder voorwaarde dat er voldaan wordt aan de eisen van het financieel toezicht.

In de jaren hierna wordt het financieel beleid van Curaçao gekenmerkt door twee elementen: financieel beleid waarbij eveneens de broodnodige maatregelen uitblijven en door een bestuur gekenmerkt door afwezigheid van regie en daadkracht waarbij dit resulteerde in een afname van het vertrouwen in het vermogen om een solide financieel-economische basis te creëren.

Als gevolg van het uitblijven van regie en daadkracht, loopt het beleid van Curaçao uit de pas met de eisen van het financieel toezicht. Vervolgens resulteerde dit op zijn beurt in een aanzienlijke verslechtering van de overheidsfinanciën, waardoor er naast de nodige maatregelen op financieel gebied, evenmin gebruik gemaakt kon worden van de “staande inschrijving” waardoor noemenswaardige investeringen uitbleven. De aanzienlijk verbeterde startbasis, middels de schuldsanering, doorgaat in deze periode een aanzienlijke verslechtering waarbij door het uitblijven van maatregelen die verduurzaming dienen op te leveren, een sombere toekomst in het verschiet ligt. Het vertrouwen neemt als gevolg verder af.

De bouw van de solide basis

Vanaf eind september 2012 vindt er een aanzienlijke kentering in het financieel beleid plaats. Met het motto: de problemen van vandaag oplossen om zo de kansen te scheppen voor de toekomstige generaties, wordt er vormgegeven aan de bouw van een solide basis. Deze solide basis is breed aangepakt vanuit het ministerie van Financiën. Zo krijgt niet alleen het financieel beleid een wending, maar worden tevens de beleidsgebieden die de economie beïnvloeden en in het bijzonder de financiële sector behelzen opgepakt.

In eerste instantie zijn, ter waarborging van de sociale verplichtingen van de overheid aan de samenleving, de sociale ouderdomsvoorzieningen en sociaal-medische fondsen verduurzaamd. Deze verduurzaming heeft plaats kunnen vinden aan de hand van enerzijds een hogere bijdrage van de samenleving en anderzijds een aanpassing van de sociale verplichtingen van de overheid. Deze benodigde ingreep heeft echter zowel op de korte als op de lange termijn ervoor gezorgd dat de sociale verplichtingen nagekomen zijn door de overheid en dat tevens in de toekomst aan deze verplichtingen kan worden voldaan.

In de belastingsfeer heeft er tevens een verschuiving plaats gevonden, zo zijn belastingen die nog niet gekenmerkt waren door een progressief karakter, voorzien van dit karakter, waardoor de lastenverzwaring in grotere mate gedragen is door de gremia uit de samenleving die deze verhoging het meest kan dragen gezien haar financiële middelen. Tevens is er een minimale belasting gekomen op het liquide vermogen, wat wordt aangehouden op lokale bankrekeningen, waarbij hierdoor minder vermogende belastingplichtigen verder ontzien konden worden van de verzwaring van de lasten. Daarnaast worden geleidelijk aan, de belastingen op arbeid gekenmerkt door een verlaging, waardoor het signaal uitgaat, dat arbeid meer dient te lonen dan voorheen het geval was. Tevens is er een faciliteit ingevoerd, waarmee terugkerende studenten hun volledige studielening aftrekbaar kunnen maken van hun belastingverplichtingen.

De broodnodige doelmatigheidsverbeteringen in het overheidsapparaat zijn tevens aangepakt. Zo is middels natuurlijk verloop de ambtelijke ondersteuning van de overheid verkleind. Daarnaast zijn belangrijke vorderingen gemaakt om de ambtenaar tevens evenredig de lastenverzwaring en de sociale verduurzaming te laten dragen.

Middels het voorgenoemde beleid, zijn de tekorten van de overheid uit het verleden gecompenseerd en voldoet de overheid nu reeds drie jaar aan de financiële eisen opgenomen in het financiële toezicht. Hierdoor is het tevens mogelijk geworden, om broodnodige investeringen te doen, middels de “staande inschrijving”, tegen de gunstige voorwaarden waarvoor tevens Nederland haar investeringen financiert. De investeringen in de harde infrastructuur en de medische infrastructuur zijn zichtbaar middels de verbetering van het wegennet, de bouw van een nieuw ziekenhuis en de reeds geagendeerde bouw van de tweede mega pier.

Hiernaast is er een belangrijke stap gezet in het verbeteren van de dienstverlening van de Belastingdienst, alsmede de Douane. In dit kader is reeds overgegaan op de mogelijkheid van het doen van aangifte middels een onlinesysteem, wordt intensiever gebruik gemaakt van girale betaalmiddelen, worden afhandelingstermijnen bij de belastingdienst verkort en werkt de Douane aan de verbetering van haar dienstverlening. De Belastingdienst werkt tevens aan de verbetering van haar dienstverlening aan het bedrijfsleven, waarbij verdere automatisering en algemene facilitering in belastingzaken de boventoon voeren. Ook hier worden grote slagen gemaakt om een solide dienstverlening basis op te bouwen.

Op het internationale gebied, is er tevens veel bewerkstelligd om een sterke basis te verzorgen. Zo heeft het ministerie van Financiën de belangrijke belastingband binnen het Koninkrijk bestendigd middels vernieuwing, tevens aangepast aan de hoogste internationale standaarden, van de band. Hierdoor is deze band nu voor de toekomst veiliggesteld. Op het gebied van een verdere aansluiting van onze financiële sector, en de bredere economie op de wereldeconomie zijn er meerdere verdragen gesloten en overeengekomen met landen, zoals Cuba, Qatar en de

Verenigde Arabische Emiraten. Met deze verdragen wordt een belangrijke basis gelegd voor de vergroting van de markt waarop Curaçao concurreert. Hiernaast is het toezicht-kader verder aangepast om te voldoen aan de vigerende internationale standaarden, waarbij de aansluiting op de Europese markt een belangrijke voorwaarde is voor economische activiteit op Curaçao. Ten slotte zijn er in dit kader meerdere faciliteiten gecreëerd die voor alle economische sectoren belangrijk zijn om hun internationale dimensie verder uit te bouwen.

Door de problemen van vandaag en uit het verleden aan te pakken is de solide basis voor de toekomst vormgegeven.

De toekomst

Met een verdere verduurzaming van de solide basis die is aangelegd, wordt er ruimte geschapen voor een verhoogde economische activiteit gebaseerd op de verdere aantrekkelijkheid van arbeid, alsmede de efficiënte aansluiting op de internationale markt en een toezichtkader welk voldoet aan de hoogste internationale eisen. Hierdoor vinden onze diensten afzet op de markten die van ons gebruik maken om hun operaties in onze regio vorm te geven. Op die manier behouden we de economische component die ons dwingt om een hoogopgeleide beroepsbevolking te stimuleren.

We mogen tevens niet uit het oog verliezen dat de toeristische sector, naast de financiële sector een belangrijke internationaal georiënteerde sector is. Door deze sector naar een hoger niveau te trekken, wordt eenzelfde effect beoogd als voor de Internationale Financiële Sector.

Hiernaast neemt een verder dienstverlenend karakter het over bij de overheid, waarbij hoogwaardige diensten geleverd worden middels gekwalificeerd personeel en worden de andere diensten zoveel als mogelijk geautomatiseerd geleverd aan de klant.

De solide basis zorgt voor een toekomstbeeld waarbij mogelijkheden en kansen geboden worden aan meerdere sectoren, waarbij dit een belangrijke impuls geeft aan het vertrouwen in

Curaçao en haar economie. De bouw van deze solide basis is gepaard gegaan met het centraal stellen van de mens; hierbij zijn de structurele hervormingen op de meest sociaal rechtvaardig mogelijke manier vormgegeven en wordt de betere toekomst gedeeld door ons allen.

Hierbij mag niet uit het oog verloren worden, dat Curaçao in deze toekomst zal moeten concurreren met de wereld en dat hierbij een samenleving past met een adequate mate van aanpassingsvermogen om hier succesvol in te zijn. De toekomst blijft een grote inzet van ons allen vergen, waarbij barrières overwonnen moeten worden, waarbij het vermogen moet bestaan om bestaande structuren kritisch te analyseren en waar nodig aan te passen. Met deze ingrediënten wordt voldaan aan het motto: de problemen van vandaag niet uitstellen, maar aanpakken, om zo kansen te scheppen voor de komende generaties.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Overheidsfinanciën: financieel beleid en financieel beheer	5
Sociaal-economische facilitering	23
Slotwoord	43

Voorwoord

In dit document wordt verslag uitgebracht over de werkzaamheden en bereikte resultaten door het ministerie van Financiën in de periode 29 september 2012 – 31 juli 2016. Deze worden tegen de achtergrond geplaatst van de situatie welke bij het aantreden is aangetroffen. Hiermee beoogt de minister van Financiën een bijdrage te leveren aan het debat over het gevoerde beleid. Voorts is de wens dit verslag te betrekken bij de parlementaire behandeling van de jaarrekening 2013 zodat de minister van Financiën verantwoording kan afleggen over het door hem tijdens zijn regeerperiode gevoerde beleid. Tot slot beoogt de minister van Financiën hiermee een publiek overdrachtsdocument achter te laten ten behoeve van de uit de verkiezingen van eind september 2016 te vormen coalitie en nieuw aan te treden minister van Financiën.

Dit document is als volgt ingericht:

1. Overheidsfinanciën: financieel beleid en financieel beheer
2. Sociaal-economische facilitering

Telkens wordt in dit document aangegeven of voldaan is aan het betreffende actiepoint in het Regeerprogramma.

1. Overheidsfinanciën

In dit hoofdstuk wordt de financiële situatie welke op 29 september 2012 is aangetroffen inzichtelijk gemaakt en inzicht verschaft in het pad dat is uitgestippeld om de overheidsfinanciën duurzaam te saneren en op die manier eveneens één van de randvoorwaarden te scheppen voor duurzame economische ontwikkeling (zoals beschreven in de Begroting 2013: Sanerings- en groeipad).

1.1. Financiële beleid

De overheidsfinanciën van het nieuwe land Curaçao zijn, dankzij de overname door Nederland van het merendeel van de schulden van de bestuurlijke entiteiten behorende tot de voormalige Nederlandse Antillen en dankzij de herstructurering van de niet-gesaneerde schulden, aanzienlijk ontlast:

- substantieel lagere rentelasten (circa NAf 50 miljoen i.p.v. meer dan NAf 200 miljoen).
- positief eigen vermogen (circa NAf 637 miljoen, rekening houdende met de BRK-overdracht door het voormalige Land Nederlandse Antillen vlak voor zijn opheffing).
- zonder schuldovername: negatief eigen vermogen van circa NAf -1.259 miljoen.

De schuldovername is gepaard gegaan met het bij Rijkswet financieel toezicht op Curaçao en Sint Maarten (Rijkswet) verankeren van:

- financiële normen¹.
- financieel toezicht.
- de zogenaamde staande inschrijving, waarbij Nederland tegen, voor de Nederlandse Staat, gangbare rentepercentages inschrijft op schuldemissies door de Curaçaose overheid, mits aan de financiële normen wordt voldaan.

*Gezonde
startpositie Land
Curaçao dankzij
schuldovername en
schuldherstructu-
ring*

¹ De financiële normen zijn:

- De rentelastnorm; de rentelasten mogen in een dienstjaar niet hoger zijn dan 5% van de gemiddelde baten die in drie voorgaande jaren zijn gerealiseerd.
- De Gewone dienst moet sluitend zijn; de lopende baten en lasten dienen in evenwicht te zijn.
- Toelaatbaar tekort op de Kapitaaldienst; financiering van kapitaaluitgaven mag, mits dit past binnen de rentelastnorm en de Gewone dienst sluitend is.

*Overheidstekorten
in 2010 – 2012
van in totaal NAf
390 miljoen en
halvering eigen
vermogen overheid*

De publieke sector is in de periode 2010 – 2012 met negatieve saldi afgesloten. Bij de overheid is het beeld als volgt geweest (in miljoenen NAf):

	2010	2011	2012
Saldo Gewone dienst	-51,2 ²	-166,3	-73,1
Eigen vermogen (eindstand) - jaarrekening	578,8	515,4	292,8

*Forse intering
op reserves SVB
in 2010 – 2012*

Bij de Sociale Verzekeringsbank ging dit ook gepaard met een forse intering op de beschikbare reserves, als volgt (in miljoenen NAf):

	10/10/2010	2011	2012
Reserves	555,8	406,1	333,6
• Wettelijke reserves	177,0	225,3	254,2
• Schommelfonds	378,7	180,8	79,4

Omdat:

- de financiële normen zijn overtreden;
- de regie gebrekkig was;
- duurzame maatregelen uitbleven,

*Aanwijzing als
resultaat van
gebrekkige regie*

heeft de Raad van Ministers van het Koninkrijk, op advies van het College financieel toezicht, in 2012 een aanwijzing gegeven aan Curaçao; in essentie:

- de begroting moet in overeenstemming met de financiële normen worden gebracht;
- de regie moet worden versterkt;
- de tekorten over de voorgaande jaren moeten worden aangezuiverd;
- verbod op het aangaan van leningen.

Met het beroep tegen de aanwijzing is geen verandering gekomen in de essentie ervan.

*Uitslag evaluatie
Rijkswet van
tevorens bekend*

Krachtens de Rijkswet zou in 2015 worden geëvalueerd of en, zo ja, met ingang van welk tijdstip een of meer bepalingen in voormelde wetstekst blijvend niet meer van toepassing zijn op Curaçao. Er wordt pas structureel voldaan aan de financiële normen als in de drie voorafgaande aaneengesloten jaren aan die normen voldaan is. Dat was in 2013 en 2014

² Over de periode 10 oktober 2010 tot en met 31 december 2010.

wel het geval, maar niet in 2012, waardoor bij voorbaat al bekend was dat de uitslag niet anders kon luiden dan dat het financieel toezicht voortgezet moest worden.

De Regering welke eind september 2012 is aangetreden heeft meerdere analyses gedaan om de financiële situatie van de publieke sector accuraat vast te stellen:

- niet duurzame begrotingsdynamiek, blijkens oplopend tekort van de publieke sector van circa 5,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) in 2013 tot circa 8,4% in 2016;
- bij ongewijzigd beleid: sociale verplichtingen, zoals ouderdomsvoorzieningen (AOV) en medische zorg, in gedrang vanaf augustus/september 2013.

*September 2012:
groeiende
overheidstekorten
en betaling AOV
en medische zorg
op het spel*

Om het te saneren saldo te drukken is:

- besloten het tekort op de Kapitaaldienst niet weg te saneren³;
- de wettelijke reserve in het ziektekosten- en het ouderdomsvoorzieningenstelsel verlaagd⁴ (P.B. 2014, no. 30), waardoor de jaarlijkse dotaties aan de fondsen afnamen en een vrijval ontstond welke is toegevoegd aan het schommelfonds;
- een breed schommelfonds gevormd (P.B. 2014, no. 30).

*Herziening
wettelijke
reserves sociale
fondsen*

Met dit breed schommelfonds zou de periode tot aan het volle effect van de noodzakelijke maatregelen c.q. hervormingen grotendeels overbrugd worden. Reeds toen werd ervan uitgegaan dat het schommelfonds op zou raken⁵.

*Zelfs met
maatregelen raakt
het schommelfonds
in 2016 op*

De conclusies van de analyses met betrekking tot de omvang van het te saneren tekort in de publieke sector waren als volgt (in miljoenen NAf):

	2013	2014	2015	2016
Te saneren saldo	-345	-375	-429	-498

³ Toelaatbaar krachtens de financiële normen.

⁴ Een internationale vergelijking had uitgewezen dat het toen wettelijk vastgestelde dotatiepercentage veel hoger was dan elders.

⁵ In de Begroting 2013 staat: "Rekening is gehouden met de tekorten van het ZV-fonds en het AOV-fonds vanaf het jaar 2016, daar dan het brede schommelfonds op is."

Regeerprogramma Hiermee is uitvoering gegeven aan het volgende actiepoint in het Regeerprogramma:

Doelstelling: ✓ Reviseren van de actuele cijfers voor een reëel beeld op de huidige financiële situatie

Verantwoord & behoedzaam (Financiële situatie van het Land in kaart brengen).

begrotingsbeleid & -uitvoering Gezien de omvang van de problematiek in de overheidsfinanciën en het ingrijpende karakter van de noodzakelijke hervormingen, heeft de Regering in oktober 2012 een Nationaal dialoog opgestart met de sociale partners. Het Nationaal dialoog had tot doel draagvlak te creëren voor het zware saneringsproces.

Nationaal dialog

Twee beleidsscenario's zijn onderzocht:

Cold turkey A. De tekorten in de publieke sector stapsgewijs saneren. Omdat dan afgeweken wordt van de Rijkswet, zou deze variant in overleg met de Rijksministerraad en dus onder voorwaarden vormgegeven moeten worden.

B. Het initiële tekort in één keer wegwerken én beleid van begin af aan implementeren teneinde de autonome, geleidelijke verslechtering van het tekort in de publieke sector in de daaropvolgende jaren op te lossen.

Variant B leidt tot een sneller herstel van het vertrouwen in de economie en in de overheidsfinanciën, wat het economische herstel versnelt. Anderzijds zijn de initiële negatieve sociaal-economische effecten bij variant A kleiner.

Sociaal-economische stabilisering door economische stimulering Daarom besloot de Regering uit te gaan van variant B, maar die aan te vullen met economie stimulerende maatregelen gericht op het mitigeren van de negatieve sociaal-economische effecten uit het saneringsbeleid. De economie stimulerende maatregelen zouden een grootschalig investeringsprogramma in infrastructurele projecten behelzen. Sinds de aanwijzing van juli 2012 was Curaçao uitgesloten van de staande inschrijving. Omdat dit beleid in afdoende mate de budgettaire situatie en risico's afdekte, zorgde dit voor het reactiveren van de staande inschrijving zodat de noodzakelijke stimuleringsmaatregelen konden worden gefinancierd.

Implementatie

Het structureel wegwerken van het begrotingstekort zou geschieden middels inkomstenverhogende en uitgavenverlagende maatregelen. Omdat sommige uitgavenverlagende maatregelen pas op termijn effectief resultaten opleveren, was de Regering genoodzaakt in het begin maatregelen te treffen met een relevant lastenverzwarend karakter die deels afgebouwd zouden worden zodra de uitgavenverlagende maatregelen op termijn effectief resultaten opleveren. In de meerjarenprojecties is rekening gehouden met deze lastenverlichting.

Initieel meer lastenverzwaring vanwege rigide overheidsuitgaven onvermijdelijk, maar lastenverlichting zodra uitgavenverlagende materialiseert

Inkomstenverhogende belastingmaatregelen

De Regering heeft zich beraad over de mogelijkheden om de belastingopbrengsten te verhogen. De Regering onderschreef de noodzaak om *compliance* verhogende maatregelen voort te zetten en waar mogelijk te intensiveren, echter noopte de financiële situatie tot het op de korte termijn nemen van aanvullende maatregelen. Als uitgangspunten gold dat de bredere schouders relatief meer zouden moeten bijdragen aan het saneren van de overheidsfinanciën en dat de laagste inkomens zoveel mogelijk ontzien moesten worden.

Sociaal: bredere schouders dragen relatief meer bij en laagste inkomens zoveel mogelijk ontzien

Wijziging omzetbelasting

De Landsverordening omzetbelasting 1999 is gewijzigd (P.B. 2013, no. 50), welke wijziging per mei 2013 in werking is getreden. Hoofdelementen:

- Invoeren van een verder gedifferentieerd tariefstelsel voor de omzetbelasting waarbij bepaalde goederen en diensten die als luxe, ongezonder of milieuonvriendelijk zijn aangemerkt, tegen een afwijkend – verhoogd tarief van 9% – tarief worden belast.
- Enkele primaire levensmiddelen, zoals eieren, rijst, aardappelen, graan, meel, babyvoeding, groenten en fruit zijn vrijgesteld van omzetbelasting om het eerste levensbehoefte pakket goedkoper te maken.
- De verplichting om prijsaanduidingen voortaan inclusief omzetbelasting te vermelden.

Sociaal: bepaalde eerste levensbehoefte worden vrijgesteld van OB

- De grondslag is geschapen om de logeergastenbelasting te vervangen door de omzetbelasting; geëffectueerd per 1 januari 2016.

Regeerprogramma Hiermee is mede uitvoering gegeven aan het volgende actiepunt in het
Doelstelling: Regeerprogramma:

Verantwoord & ✓ Vereenvoudigen belastingstelsel (reducen administratieve lasten): minder
behoedzaam belastingsoorten.

begrotingsbeleid & -
uitvoering

Vervanging grondbelasting door onroerende zaak belasting

De Landsverordening onroerende zaakbelasting 2014 (P.B. 2013, no. 54) is in april 2013 door de Staten aangenomen en in het jaar 2014 in werking getreden, met als hoofdelement de introductie van tariefdifferentiatie c.q. progressiviteit. Later wordt ingegaan op een wijziging die thans in voorbereiding is.

Sociaal:
progressiviteit in
OZB

Tax compliance

Meer formele
economie, tax
ompliance

Het accent ligt op het vergroten van de formele economie, hetzij door gedragsaanpassing of door verschuiving van de markt naar de partijen die meer *compliant* zijn. Met ingang van 1 november 2012 is de invoer van verzegelde kasregisters wettelijk geregeld (P.B. 2012, no. 69). Dit systeem dient bij te dragen aan de verbetering van de *compliance*. In 2014 zijn het Landsbesluit Fiscale Kasregistratiesystemen (P.B. 2014, no. 83) en het Landsbesluit tijdelijke sluiting bedrijfslocatie (P.B. 2014, no. 80) ingevoerd welke het mogelijk maken kasregistratieplichtigen, die blijvend niet voldoen aan de kasregistratievereisten, na een serie waarschuwingen voor een bepaalde periode te sluiten. Teneinde lacunes in het stelsel te dichten en deze aan te passen aan de nieuwe inzichten zijn deze landsbesluiten in 2016 gewijzigd⁶. Hierbij is de instrumentele rol van de kasregisters gehandhaafd doch is het primaat van de bedrijfsadministraties om de belastingplicht vast te stellen aangescherpt.

⁶ Bij respectievelijk P.B. 2016, no. 23 en P.B. 2016, no. 24.

Sociale Zekerheid

Per 1 februari 2013 is de Landsverordening basisverzekering ziektekosten (P.B. 2013, no. 3) geïntroduceerd om de structurele financiële tekorten in de publieke ziektefondsen te dekken. Hoofdelementen:

- Introductie basisverzekeringspakket
- Verhoging premies, inkomensgrens voor premieheffing, alsmede introductie van een nominale premie, met vrijstelling voor inkomens tot NAf 1.000 per maand⁷.
- Kostenbesparingen: versobering zorgpakket, herinrichting ziektekostenstelsel, budgetafspraken met zorginstellingen en besparing op medicijnkosten⁸.
- Dynamisch premiestelsel: premies afhankelijk van de financiële fondsresultaten⁹.

Samen met de wet hebben de Staten tevens een motie aangenomen om de lage inkomensgroepen en gepensioneerden aanvullend te ontzien. Dit is bij reparatiewet (P.B. 2014, no. 94) geregeld, welke per 1 november 2014 is ingevoerd. Hoofdelementen:

- *Glidingscale*: inkomensgroep NAf 12.000 – NAf 18.000 per jaar krijgt een korting op de premie en betaalt een gradueel oplopende premie.
- Premieverlaging gepensioneerden: de premie is verlaagd van 10% naar 6,5%.
- Afschaffing van de nominale premie.
- Pakketverruiming: brillen en tandheelkunde voor gepensioneerden, kinderen onder 18 jaar en on- en minvermogenden.
- Om deze wijzigingen te financieren betalen werknemers – en zelfstandigen 1% meer aan premie en is de inkomensgrens verhoogd van NAf 100.000 naar NAf 150.000.

Als resultaat is de medische zorg veiliggesteld. Financieel sloot het basisverzekeringsfonds het jaar 2015 nog met een tekort, maar het tekort slaat, eerder dan

⁷ In de plannen van het kabinet 2010 - 2012 moest iedereen premie betalen, ook AOV-ers en onderstandtrekkers.

⁸ Het laatste betreft de verlaging van de kosten van geneesmiddelen door import-, winst- en handelsmarges op geneesmiddelen te verlagen, alsmede een groeiend marktaandeel van generieke geneesmiddelen.

⁹ In de plannen van het kabinet 2010 - 2012 zou de BVZ-premies jaarlijks met 1,25% stijgen.

verwacht, in 2016 om in een overschot. In procenten van het BBP bleven de kosten nagenoeg constant: 9,1% in 2014 en 9,3% in 2015, terwijl het verzekerdenbestand groeide.

Regeerprogramma Hiermee is uitvoering gegeven aan het volgende actiepunt in het Regeerprogramma:
Doelstelling: ✓ Beheersing kosten sector zorg en sociale zekerheid: Evalueren en implementeren van
Verantwoord & diverse (aangepaste) saneringsmaatregelen: verlaging medicijnkosten met als
behoedzaam meetpunt dat de kosten van de collectieve voorzieningen in procenten van het BBP
begrotingsbeleid & - constant blijven.
uitvoering

Herziening AOV Per 1 maart 2013 (P.B. 2013 no. 24) zijn hervormingen doorgevoerd om de jaarlijks oplopende tekorten in de algemene ouderdomsvoorziening (AOV) als gevolg van de vergrijzing op te vangen. Hoofdelementen:

- Verhoging van de pensioenleeftijd naar 65 jaar (met een overgangsregeling).
- Verhoging werkgeverspremie met 2%-punten en van de inkomensgrens.
- Indexering van de pensioenen wordt afhankelijk van de economische groei.
- Dynamisch premiestelsel: premies afhankelijk van de financiële fondsresultaten.

Bij P.B. 2016, no. 39 is het recht van degenen die geen ingezetene zijn als volgt herzien:

- recht op ouderdoms-, weduwen-, weduwnaars- en wezenpensioen verlaagd met 10%;
- recht op kerstuitkering en partnertoeslag vervallen.

Sociaal: *AOV* Als resultaat is de oudedagsvoorziening veiliggesteld en herstelt het fonds financieel:
veiliggesteld

- evenwicht in 2021 (i.p.v. eerder verwachte 2019);
- tot dan gefinancierd t.l.v. de overheidsbegroting;
- de kosten zijn in 2014 en 2015 gestabiliseerd op 8,2% van het BBP.

Regeerprogramma Hiermee is uitvoering gegeven aan het volgende actiepunt in het Regeerprogramma:
Doelstelling: ✓ Beheersing kosten sector zorg en sociale zekerheid: Evalueren en implementeren van
Verantwoord & diverse (aangepaste) saneringsmaatregelen: AOV leeftijd van 65 met als meetpunt dat
behoedzaam de kosten van de collectieve voorzieningen in procenten van het BBP constant blijven.
begrotingsbeleid &
-uitvoering

Beheersing en reductie operationele kosten

De personeelskosten bij de overheid zijn verlaagd dankzij het natuurlijk verloop en de vacaturestop. De personele bezetting is tussen oktober 2012 en eind april 2016 gedaald van respectievelijk 3.827 tot 3.312.

*Lagere
personeelskosten*

Overige elementen:

- Niet toekennen van de zogenaamde loontrede aan de overheidsdienaren in 2016¹⁰.
- Ambtenaren met ingang van 1 september 2015 opgenomen in de basisverzekering.
- De pensioenregeling overheidsdienaren is gewijzigd. Hoofdelementen:
 - Verhoging pensioenleeftijd naar 65 jaar (met overgangsregeling)
 - Middelloonregeling
 - Voorwaardelijke indexering pensioenen (afhankelijk van dekkingsgraad)
 - Duurtetoeslag is afgebouwd.

*Herziening
pensioenregeling
overheidsdienaren*

Omdat onvoldoende positieve synergie effecten waren behaald uit het samengaan van de twee voormalige bestuurslagen, het Land de Nederlandse Antillen en het Eilandgebied Curaçao, is het traject Optimalisering Functionering Overheid (OFO) gestart. Ook zijn procedures doorgelicht teneinde onnodige procedures af te schaffen, procedures te vereenvoudigen en procedures te automatiseren.

Onderzoek leert dat een overheidsgebouwencomplex voordeliger is dan huur. Binnen dit traject is een programma van eisen opgesteld en zijn enkele locaties aangeduid waarop de Centrale Huisvesting gerealiseerd zou kunnen worden. Tevens is toen bepaald welke ministeries en diensten gehuisvest zouden worden in de Centrale Huisvesting.

Na parlementaire behandeling van dit onderwerp is het concept van een enkel gebouw losgelaten en overgestapt naar meerdere gebouwencomplexen. Het ministerie van

¹⁰ In de 5 daaraan voorafgaande jaren waren de salarissen van de overheidsdienaren met 5*2,75% gestegen zonder dat de economie was gegroeid; noch gebaseerd op prestaties.

Financiën zal daarbij de fiscale poot concentreren te Regentesselaan. Technisch onderzoek bevestigt dat het bestaande gebouw, na grondige renovatie, benut kan worden. Voortgebouwd zal worden op het eerder opgestelde programma van eisen.

De operationele kosten zijn door diverse inspanningen bij benadering als volgt verlaagd en beheersd (in miljoenen NAf):

	2013	2014	2015	2016
Effect op operationele lasten	-30,0	-38,1	-46,8	-118,9

Regeerprogramma Hiermee is uitvoering gegeven aan het volgende actiepoint in het Regeerprogramma:

Doelstelling: ✓ Beheersing operationele kosten/Doorvoeren van de nodige kostenverlagende
Verantwoord & maatregelen: Versterken van bestaande inspectie- en controlestructuren en
behoedzaam verminderen kosten overheidsapparaat; efficiency verbetering.

begrotingsbeleid &

-uitvoering

Subsidies en overdrachten

De subsidies zijn doorgelicht en in kaart is gebracht waar synergie-voordelen door samenwerking c.q. fusering van organisaties realiseerbaar zijn, zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de dienstverlening. Het rapport is uitgebracht en is thans in uitvoering.

Overheidsvennootschappen stabiliseren

In 2014 heeft de Raad van Ministers de plannen van aanpak van drie noodlijdende overheidsvennootschappen geaccordeerd (Aquallectra N.V., CDM N.V. en C-Post N.V.) bevattende de wijze waarop hun precaire financiële situatie wordt aangepakt. Bij de 3 overheidsvennootschappen zijn de plannen volgens het vastgestelde schema in uitvoering en is vooruitgang geboekt.

Aqualectra

De water- en elektratarieven zijn jarenlang niet kostendekkend geweest, waardoor de financiële situatie van het bedrijf is verslechterd en de overstap naar een meer doelmatige, oftewel een meer energiezuinige, productie van water en elektra onmogelijk was. De vermogenspositie van Aqualectra is intussen verbeterd, dankzij:

- kapitaalinjecties;
- herziening van de productieconcessie elektriciteit;
- herziening van de basistarief en van de teruglevertarieven elektriciteit;
- voortzetting van de recovery in de tarieven om eerdere verliezen te compenseren;
- ononderbroken marktconforme aanpassingen van water en elektra tarieven.

Om de kwaliteit van de dienstverlening (betrouwbaarheid en tarieven) te verbeteren en de kosten te drukken:

- is geïnvesteerd in nieuwe, meer efficiënte productieeenheden (Dokweg);
- wordt geïnvesteerd in een *smart grid* en opslagtechnologie teneinde de betrouwbaarheid van electriciteitsvoorziening, in samenhang met het toenemende aandeel van duurzame intermitente technologie, te vergroten;
- wordt geïnvesteerd in de waterdistributie (zowel de waterleiding als een *smart grid* om het lekverlies te verminderen).

Als resultaat is Aqualectra laatstelijk afgevoerd van de lijst van noodlijdende overheidsvennootschappen.

*Resultaat:
Aqualectra niet
langer noodlijdend*

Dekking tekorten

De aanwijzing aan Curaçao om de begroting in overeenstemming te brengen met de financiële normen bepaalde dat de tekorten over de periode 2010 - 2012 moesten worden gedekt. De aanzuivering is als volgt vervroegd (in 2014 i.p.v. 2015) volbracht (in miljoenen NAf):

• Saldo BRK-reserve per 10-10-10 beschikbaar voor compensatie	NAf 140,3 miljoen
• Ten laste van begroting 2013	NAf 120,9 miljoen
• Ten laste van begroting 2014	NAf 29,4 miljoen

*Aanwijzing om
tekorten uit 2010-
2012 aan te
zuiveren*

4 onderdelen van de aanwijzing vervallen in april 2013: staande inschrijving gereactiveerd

Door het doortastende optreden van de regering is in april 2013 geconstateerd dat aan 4 van de 6 onderdelen van de aanwijzing was voldaan en dus van tafel waren. Hiermee was de regering erin geslaagd de staande inschrijving te reactiveren. In 2014 zijn de 2 nog geldige onderdelen van de aanwijzing (vacaturestop en het aanzuiveren van de tekorten uit voorgaande jaren) eveneens komen te vervallen.

Rating door S&P gehandhaafd en outlook gestabiliseerd

Tevens heeft dit optreden ervoor gezorgd dat Standard & Poor's in juni 2013 de *rating* van Curaçao heeft gehandhaafd en de vooruitzichten (de zogenaamde *outlook*) heeft omgezet van negatief in stabiel.

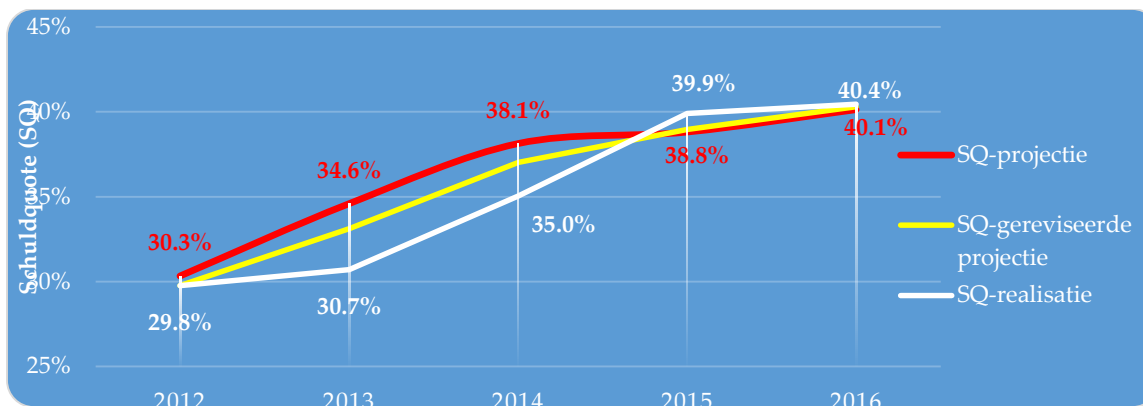
Sociaal: via investeringen

Om het recessieve karakter van het saneringsproces van de overheidsfinanciën te verzachten, de sociale situatie te beheersen en om de beoogde reductie van de lopende begrotingsuitgaven te kunnen bewerkstelligen heeft de regering vanaf 2013 diverse investeringen gedaan in de sociaal-economische, educatieve en IT infrastructuur: start van de bouw van het nieuwe ziekenhuis, bouwactiviteiten gelieerd aan schoolgebouwen, sport en recreatieve faciliteiten in de buurten, wegnen en investeringen in IT-infrastructuur. Tevens zijn belangrijke economische structuurversterkende maatregelen doorgevoerd waar in Hoofdstuk 2 nader op wordt ingegaan. In onderstaande tabel is inzicht gegeven in de investeringen (in miljoenen NAf) in de periode 2010 - 2015:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Investeringen	41,5	45,6	61,2	187,4	205,9	166,6

Niet alle investeringsplannen (tijdig) in uitvoering

De regering is er niet in geslaagd al haar investeringsplannen (tijdig) in uitvoering te brengen doch het investeringsvolume ligt beduidend hoger dan de voorgaande jaren. Ter dekking van de kapitaaluitgaven zou een beroep worden gedaan op de kapitaalmarkt. In onderstaande grafiek wordt de verwachte doorwerking van de financiering van de kapitaaluitgaven op de kapitaalmarkt in de schuldquote (SQ), zijnde de schuldpositie in procenten van het BBP, afgebeeld.

Ontwikkeling
schuldquote in lijn
met verwachtingen

Uit deze grafiek blijkt dat de realisatie niet substantieel afwijkt van de projecties. De schuldaanwas is overigens niet ten koste gegaan van het eigen vermogen van de overheid, want de aangegane schulden zijn uitsluitend ingezet voor investeringen; de middelen om het nieuwe ziekenhuis af te ronden staan op een overheidsrekening.

Middelen voor bouw
nieuw ziekenhuis
(HNO) veiliggesteld

Het economische herstel loopt circa 0,4% achter op de verwachting. De verwachte economische ontwikkeling en de realisatie waren als volgt:

Economische groei
loopt licht achter op
de verwachtingen

	2013		2014		2015		Cumulatief	
	Realisatie	Verwacht	Realisatie	Verwacht	Realisatie	Verwacht	Realisatie	Verwacht
Economische groei	-0,8	-2,2	-1,1	-0,3	0,3	1,3	-1,6	-1,2

Bij het integraal implementeren van het sanerings- en groeipad, zou naast het dekken van de tekorten van de sociale fondsen, ruimte ontstaan om de lasten te verlichten. De lastenverlichting (loon-, inkomsten- en winstbelasting) is met ingang van 1 januari 2015 gerealiseerd wat bevestigt dat het saneren van de overheidsfinanciën binnen de gestelde marges is geschied.

Overheidsfinanciën
binnen de gestelde
marges, zodoende
lasten-verlichting
vanaf 2015

De lastenverlichting is c.q. wordt verder vormgegeven door:

Aanvullende
lastenverlichting

- Uitbetaling indexering AOV, hoewel dit wettelijk niet verplicht was.
- In het geval van donaties, vrijstelling van invoerrechten in te voeren voor het onderwijs, de sportbeoefening, de armoedebestrijding en zorg (ontwerp bij de Staten).

- Ruimere vrijstelling van Onroerendezaakbelasting (NAf 75.000 i.p.v. van NAf 25.000) voor bebouwde terreinen en verruiming betaaltermijnen naar 4 (ontwerp bij de SER).
- Voor de Successiebelasting samenwonende levenspartners gelijk te stellen aan echtelieden, de vrijstellingen zowel bij een schenking als bij een erfenis te actualiseren, aanverwanten met bloedverwanten en pleegkinderen met de eigen kinderen gelijk te stellen (ontwerp wordt in augustus aan de Staten aangeboden).
- De levensmiddelen welke invoerrechten verschuldigd zijn gefaseerd onder de 0% te laten vallen, d.w.z. vrij te stellen (wijziging in voorbereiding).
- De 30% korting op AOV-uitkering bij aanvraag pensioen door personen jonger dan 65 (conform overgangsregeling in P.B. 2013, no. 24) wordt niet later dan 1 januari 2017 gefaseerd gereduceerd (in voorbereiding).

1.2. Financieel beheer

Om het financieel beheer objectief te toetsen wordt gebruik gemaakt van een internationaal erkend normenkader voor financieel beheer, te weten: het Performance Measurement Framework van de werkgroep Public Expenditure and Financial Accountability (het PEFA-framework)¹¹.

Verbeteringen financieel beheer:

- Eind 2012 is het project “Verantwoorde Beleidsbegroting” opgestart. De Verantwoorde Beleidsbegroting schept duidelijkheid in het beleid casu quo de beleidsprioriteiten en de bestedingen alsook inspanningen op de afzonderlijke terreinen en producten. De implementatie is met de begroting voor het jaar 2014 gestart en vindt, vanwege het ingrijpende karakter van de wijziging, in fasen plaats.
- In 2013 zijn de debiteuren en crediteuren bestanden verder opgeschoond.

¹¹ PEFA is een samenwerkingsverband dat is erkend en wordt ondersteund door onder andere de Wereldbank, het International Monetary Fund en de Europese Commissie. Het PEFA-framework is een document gedateerd juni 2005 dat een stelsel van high level kritische succesfactoren ten aanzien van financieel beheer onderkent. Het is tot stand gekomen in samenwerking met de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

- Vanaf 2013 is het voorafgaande toezicht door de minister van Financiën¹² als volgt geflexibiliseerd door de bedragen waarvoor het wordt uitgeoefend te verhogen en door de Sector Directeur Financieel Beleid en Begrotingsbeheer (SDFBB) te machtigen om namens hem tot bepaalde bedragen te beslissen:

	2012	2013	2014	juli 2014	2015	juli 2015	2016
Voorafgaand toezicht vanaf	0	7.500	15.000	25.000	50.000	100.000	200.000
Gedelegeerd aan SDFBB tot	niet	30.000	50.000	50.000	100.000	200.000	400.000

- Nieuw comptabel stelsel

De Landsverordening Comptabiliteit 2010, die regels stelt omtrent het beheer van de overheidsfinanciën en een doeltreffend comptabel bestel, is in 2015 conform nieuwe inzichten gewijzigd (P.B. 2015, no. 50). In 2015 is tevens de Landsverordening financieel beheer (P.B. 2015, no. 79) tot stand gekomen, die regels stelt om de rechtmatigheid en integriteit van het bestuur en het bestuurlijk handelen, alsmede de deugdelijkheid van het financieel beheer te waarborgen. Bij het opstellen van deze landsverordening zijn concepten uit de jaren negentig aangepast naar nieuwe inzichten.

*Nieuw
geïntegreerd en
coherent comptabel
stelsel*

Zodoende beschikt Curaçao sinds 1 januari 2016 over een geïntegreerd en coherent comptabel stelsel. Thans wordt een aanvullende schuldquote-norm uitgewerkt teneinde duurzame overheidsfinanciën wettelijk verder te bevorderen.

*Aanvullende
schuldquote-norm*

- Het ontwerp-landsbesluit subsidie bevat de kaders waarbinnen de subsidieverlening plaats vindt uitgaand van beginselen van transparantie, uniformiteit en helderheid. Het heeft tot doel te bevorderen dat bepaalde overheidstaken van uitvoerende aard, door de particuliere sector worden uitgevoerd. Subsidies zullen primair op basis van een systeem van inschrijving worden toegekend na de bekendmaking door elke minister van de activiteiten die hij voornemens is te subsidiëren. Dit ontwerp ligt bij de Raad van Advies sinds begin juni 2016. De verwachting is dit ontwerp-landsbesluit in september a.s. vast te stellen.

*Nieuw subsidie-
beleid bij de Raad
van Advies*

¹² Krachtens artikel 39 vijfde lid van de Landsverordening comptabiliteit 2010.

- Een ontwerp regelende aanbestedingsregels voor de overheid is in voorbereiding.
- Het proces van oplevering van de jaarrekening en het jaarverslag, zodat tijdig verantwoording kan worden afgelegd over de bestede middelen en de resultaten van het gevoerde beleid, is geoptimaliseerd door het opstellen van de jaarkalender en het institutionaliseren van richtlijnen voor het jaarverslag. De jaarrekeningen 2010 en 2011 zijn intussen door de Staten vastgesteld. De jaarrekeningen zijn in deze regeerperiode allemaal tijdig opgeleverd. Maar de controleinstanties hebben niet tijdig hun controletaken afgerond. De jaarrekening 2012 is daarom pas in september 2015 aan de Staten aangeboden en de jaarrekening 2013 in maart 2016. De Algemene Rekenkamer heeft haar rapport nog niet uitgebracht over de jaarrekening 2014.

*Financiële
administratie bij
het ministerie van
Financiën
ondergebracht*

- Eind 2014 is besloten de Financiële Administratie behorende tot de Shared Service Organisatie van het ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening, bij het ministerie van Financiën onder te brengen. Deze verschuiving gaat gepaard met het bewerkstelligen van een kwaliteits- en efficiëntieslag in de financiële administratie.
- In de afgelopen jaren is de samenwerking met de Rijksacademie Economie en Financiën van Nederland voortgezet om de competenties van medewerkers in de financiële kolom te vergroten. Cursussen zoals Basis Accountantscontrole, Analyse Jaarrekening, Risicomanagement en Begroting en Beleid zijn verzorgd voor financiële- en beleidsmedewerkers.

Corporate governance code

*Corporate
governance
code
geëvalueerd*

Corporate governance of deugdelijk openbaar bestuur in relatie tot overheidsvennootschappen en stichtingen is van groot belang aangezien een significant deel van de eilandelijke economie is ondergebracht in deze vennootschappen en stichtingen. De code is niet tijdig in 2011 geëvalueerd. In 2013 is dit traject alsnog opgestart. De evaluatie was toegespitst op de praktijkervaring in de naleving van de principes en code. De werkgroep die hiermee belast was heeft in 2016 rapport uitgebracht. De essentie van de aanbevelingen houdt in:

- Aanscherping comply or explain principe;

- Aanscherping dividendbeleid;
- Verkrijging, vervreemding, bezwaren aandelen (ook dochters en buitenlandse deelnemingen) onder de werkingssfeer van de code plaatsen.
- Invoeren van een regeling voor klokkenluiders;
- Instellen permanente evaluatie(commissie);
- Permanente educatie voor commissarissen en versterking van hun onafhankelijkheid.

De evaluatiecommissie heeft reeds daartoe strekkende concept-ontwerpen opgesteld. De Raad van Ministers is akkoord gegaan met de aanbevelingen en de werkgroep bereidt het vervolgtraject voor.

Beleid overheidsgelieerde entiteiten

De financiële situatie van meerdere overheidsgelieerde entiteiten (overheidsinstellingen, overheidsvennootschappen en door de overheid gesubsidieerde instellingen) is een punt van zorg. Deze situatie kan een risico voor de overheidsfinanciën vormen en is ook negatief van invloed op de kwaliteit van de dienstverlening aan de gemeenschap, de kostprijs van de dienstverlening aan de gemeenschap, alsook op het investeringsklimaat. Dit punt is herhaaldelijk ook door het Internationaal Monetair Fonds, Standard & Poors en het College financieel toezicht aangekaart.

*Beleid
overheids-
gelieerde
entiteiten*

De regering heeft besloten het kader waarbinnen overheidsgelieerde entiteiten opereren te hervormen en waar nodig te reguleren om de kosten voor de gemeenschap te drukken, de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren en de risico's voor de overheidsfinanciën te mitigeren. Dit normerend kader richt zich op het invoeren van:

- algemene regels bij het plaatsen van opdrachten waarbij marktwerking en transparantie worden bevorderd;
- normen voor specifieke kostenposten (uit efficiëntie en om misbruik te voorkomen);
- richtlijnen voor de personeelskosten (formatierapporten en variant Balkenende-norm);
- rendementseisen en dividendbeleid;

- handhavend toezicht vanuit de overheid.

Dit zal tevens bevorderlijk zijn voor de marktwerking op de goederen- en dienstenmarkt, alsmede op de arbeidsmarkt.

Een hiertoe strekkend wetsontwerp is eind 2015 aan de Staten aangeboden, mede aan de hand van het opgestelde Nieuw algemeen beleidskader voor de overheidsvennootschappen (NABO).

Regeerprogramma Hiermee is uitvoering gegeven aan de volgende actiepunten in het Regeerprogramma:

Doelstelling: ✓ Opstellen beleidsplan en plan van aanpak gebaseerd op prestatie indicatoren om te

Verantwoord & behoedzaam komen tot meer synchronisatie tussen overheidsbedrijven en/of integratie van overheidsbedrijven

begrotingsbeleid & -uitvoering ✓ Opstellen beleidsplan uitbetalen dividend van overheidsbedrijven

Begrotingskamer

De Staten hebben in 2011 een motie aangenomen met het doel het begrotingsproces te verbeteren. De Staten zien daarin een rol weggelegd voor een nieuw college van Staten: de Begrotingskamer. Deze kamer wordt belast met het financieel toezicht en het over de overheidsfinanciën in brede zin adviseren van de Regering en de Staten. De Regering heeft de conclusies van de Staten betrokken bij een geformuleerd wetsontwerp welk begin april 2016 voor advies is aangeboden aan de Raad van Advies.

Hiermee is het wettelijk kader voorbereid maar is de begrotingskamer nog niet operationeel, vandaar dat slechts deels uitvoering is gegeven aan het volgende actiepunt in het Regeerprogramma:

- ✓ Instellen begrotingskamer.

2. Sociaal-economische facilitering

Getracht is het privaat initiatief te faciliteren en te ondersteunen door middel van:

- het optimaliseren van het overheidsapparaat;
- het verlagen van de belastingen;
- het vereenvoudigen van procedures en het wegnemen van belemmeringen voor de groei van de economie.

3.1. Belastingen

De fiscale politiek beoogt een evenwichtige opbouw van het belastingstelsel en een rechtvaardige inkomensverdeling. In dit verband is het belastingstelsel herzien met het oog op het op sociaal verantwoorde wijze verbeteren van het investeringsklimaat en het verminderen van de administratieve lasten, met als uitgangspunten:

*Evenwichtig
belastingstelsel
en rechtvaardige
inkomenverdeling*

- vereenvoudiging van het belastingstelsel;
- verschuiving van directe naar indirecte belastingen;
- internationale standaarden (op het gebied van transparantie);
- geïntegreerde belastingorganisatie;
- lastenverlichting (belastingtarieven en administratieve lasten) niet later dan 2015;
- het bevorderen van het eigen initiatief van de burgers en van de kenniseconomie.

Dit is hoofdzakelijk aan de hand van kadernotities, opgesteld door stakeholders uit de samenleving, vormgegeven. Aan de hand van deze kadernotities zijn wetswijzigingen vormgegeven. Ook zijn belangrijke stappen gezet in het openen van internationale markten door verdragen ter voorkoming van dubbele belastingheffing en het uitwisselen van belastinginformatie overeen te komen.

Om deze noodzakelijke hervormingen te bespoedigen heeft het ministerie van Financiën de publiek-private samenwerking, de *Curaçao International Financial Center* (CIFIC), nieuw leven ingeblazen waarbij met ondersteuning van experts uit de private sector in

*Publiek-privaat
samenwerkings-
verband: CIFIC*

samenwerking met de overheid de noodzakelijke fiscale hervormingen werden voorbereid en fiscale verdragen werden onderhandeld.

De volgende wijzigingen in het fiscale stelsel zijn doorgevoerd:

*Economie:
exportfaciliteit*

- De Landsverordening winstbelasting is in 2013 gewijzigd (P.B. 2013, no. 114): de nieuwe “exportfaciliteit” creëert nieuwe mogelijkheden voor de onder de oude *offshoreregeling* vallende ondernemingen (de *offshoreregeling* loopt met ingang van 2019 af) en voor nieuwe internationaal opererende ondernemingen. De *offshore*maatschappijen kunnen bij het aflopen van de *offshoreregeling* hierop terugvallen. Tevens worden exportgeoriënteerde ondernemingen gestimuleerd.

*Belastingplan
2015-2016*

- Belastingplan 2015 - 2016. In december 2014 zijn de Landsverordening belastingherzieningen 2015 - 2016 (P.B 2014, no. 114) en de Landsverordening regelende de inhouding van de inkomstenbelasting op rente-inkomen (P.B 2014, no. 115) door de Staten aangenomen die op 1 januari 2015 in werking zijn getreden. Hoofdelementen:

*Economisch: lagere
winst- en
inkomstenbelasting*

*Sociaal:
laagste inkomens
vrijgesteld van
inkomsten/loon-
belasting*

- De collectieve lasten zijn verlicht:
 - De inkomsten/loonbelasting is in twee jaar verlaagd: het schijventarief loopt thans van 9,75% tot 46,5% (in 2014 nog van 12% tot 49% en in 2015 van 10,75% tot 48,25%).
 - De belastingvrije voet van de inkomstenbelasting is verhoogd naar NAf 22.308 (was NAf 16.642 in 2014 en NAf 19.647 in 2015).
 - Van de laagste inkomens zijn vanaf 2015 1.313 geen inkomsten/loonbelasting meer verschuldigd en vanaf 2016 1.169 extra. Totaal: circa 2.482.
 - De winstbelasting is in twee jaar verlaagd naar 22% (in 2014 27,5% en in 2015 25%).
- Verbetering van de *tax compliance* door:
 - enkele aftrekposten, welke zich makkelijk voor misbruik lenen, af te schaffen, te versoberen of aan nadere regels te koppelen.

- een gebruikelijke loonregeling voor directeurs grootaandeelhouders in te voeren.
- de invoering van verschillende renseigneringsverplichtingen.

Verbeterde *tax compliance* is voorwaardenscheppend om de belastingtarieven en de sociale premies verder te verlagen.

- Verlichten administratieve lasten door enkele aftrekposten¹³ af te schaffen. De tarieven van de inkomsten-, loon- en winstbelasting zijn additioneel verlaagd om lastenverzwaring uit de afschaffing van de aftrekposten te voorkomen. Verlichting
administratieve
lasten
- Om het belastingstelsel en de uitvoering daarvan te vereenvoudigen en de administratieve lasten te verlichten is de mogelijkheid tot het doen van elektronische aangifte wettelijk geregeld en uitgebreid tot de inkomsten- en winstbelasting. Elektronische
aangifte
- Het toepassingsbereik van de vrijgestelde vennootschap, de transparante vennootschap, alsmede het doelvermogen, is verruimd.
- Met ingang van 2015 is het mogelijk om naast de rente ook de aflossing van studieleningen in mindering te brengen op het inkomen. Deze nieuwe aftrekpost bedraagt maximaal NAf 10.000 per jaar per persoon voor een periode van maximaal 10 jaar. Dit stimuleert studie en remigratie naar Curaçao. Aflossing
studielening ook
fiscaal aftrekbaar
- Een ruimere aftrek voor kosten van scholing van werknemers. Kenniseconomie
- De rente op rekeningen en deposito's bij lokale banken werd tot en met 2014 belast tegen een inkomstenbelastingtarief van 6,5%. Daarnaast moesten premies volksverzekeringen (AOV/AWW, AVBZ) worden betaald. Voor iemand onder de 65 jaar kon dit oplopen tot 24,5%. Voor wie ook nog premieplichtig was voor de BVZ kon de totale heffing over de bankrente oplopen tot circa 37%. Met ingang van 2015 is het belastingtarief op lokale bankrente vastgesteld op 8,5% en is de bankrente vrijgesteld voor de premieheffingen. Lokale bankrente
alleen onderhevig
aan inkomsten-
belasting

¹³ Zo zijn de uitgaven voor onderhoud aan de eigen woning met ingang van 2015 niet meer aftrekbaar, is vanaf 2016 de aftrek van de premie voor brand- en ongevallenverzekering komen te vervallen en zijn de afschrijving voor gebouwen en de investeringsaftrek beperkt.

<i>Regeerprogramma</i>	Hiermee is uitvoering gegeven aan de volgende actiepunten in het Regeerprogramma:
<i>Doelstelling:</i>	✓ Vereenvoudigen belastingstelsel (reducen administratieve lasten: aantal
<i>Duurzaam</i>	aftrekposten).
<i>Economisch herstel</i>	
<i>& Investerings</i>	• De wijziging van de Landsverordening op het beroep in belastingzaken, de Landsverordening administratieve rechtspraak, de Algemene landsverordening Landsbelastingen en de Landsverordening internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen (P.B. 2015, no. 80) strekt er in hoofdzaak toe om het hoger beroep uit te breiden tot hoger beroep in alle belastingzaken.
<i>Rechtsbescherming:</i>	
<i>Hoger beroep in belastingzaken</i>	
<i>mogelijk</i>	• De Ministeriële regeling grote evenementen (P.B. 2015, 64) verbreedt de Beschikking grote evenementen 2010, waardoor een impuls kan ontstaan voor de organisatie van voor een breed publiek toegankelijke, internationaal aansprekende evenementen die door charitatieve instellingen worden georganiseerd en waaraan vooraanstaande internationale artiesten, sporters en/of wetenschappers deelnemen. Het begrip artiesten is uitgebreid zodat deze regeling van toepassing is op personen op het gebied van artistiek, wetenschap, cultuur en sport. Voorts is het begrip groot evenement ook uitgebreid zodat deze regeling van toepassing is op filmproductie, filmevenement, cultureel evenement, spektakelshow, sportevenement en congres.
<i>Economie: regeling grote evenementen uitgebreid</i>	
	• Landsverordening Pensioensparen, reparatie en modernisering belastingverordeningen (P.B. 2016, no. 37) met hoofdelementen: • Een ruimere mogelijkheid om fiscaal gefaciliteerd een oudedagsvoorziening op te bouwen (de zogenoemde derde pijler). • Bepalingen om te voldoen aan internationale OESO standaard om uitholling van de belastinggrondslag en verschuiven van winsten tegen te gaan. • Faciliteit ten behoeve van aantrekkelijk scheepstonnageregime, waardoor de overdracht van schepen niet langer een belastbaar feit betreft.
<i>Sociaal/economisch: derde pijler pensioen</i>	

- Fiscale faciliteiten ten behoeve van modernisering raffinaderij en bouw LNG overslagstation.
- Invoeren verplichte elektronische aangifte voor premieheffing en belastingheffing.

*Verplichte
elektronische
aangifte*

Wetgeving in voorbereiding:

- De ontwerp-Landsverordening belastingfaciliteiten investeringen vervangt, vereenvoudigt en moderniseert de Landsverordening ter bevordering bedrijfsvestiging en hotelbouw, de Landsverordening ter bevordering van grondontwikkeling, de Landsverordening belastingfaciliteiten industriële ondernemingen en de Landsverordening renovatie hotels. Hoofdelementen:

*Nieuw wettelijk
kader Tax-holiday*

- De procedure voor het aanvragen van de faciliteit is vereenvoudigd. In plaats van een landsbesluit geeft de Sectordirecteur Fiscale Zaken voortaan een “beschikking toepassing belastingfaciliteit investeringen” af, wat de procedure verkort.
- Anders dan nu het geval is, bevat het ontwerp een beslistermijn van drie maanden na ontvangst van het verzoek. Indien een beslissing binnen die termijn uitblijft, wordt het verzoek geacht te zijn ingewilligd. Binnen dat termijnsbestek wordt rechtszekerheid verkregen omtrent de toepassing van de belastingfaciliteiten.
- De investeringsbedragen zijn geïndexeerd.
- Om het macro-economische fundament van Curaçao te verstevigen en uit te bouwen zijn de volgende sectoren als prioriteit aangemerkt: 1° onderzoek en ontwikkeling, ter zake van proces- en productinnovatie; 2° lucht-, ruimte- en scheepvaart; 3° onderwijs; 4° gezondheidszorg; 5° transport en logistiek; 6° creatieve industrie; 7° moderne landbouw en visserij; 8° het opwekken alsmede het leveren van groene energie; 9° informatie technologie.

Stand van zaken: bij de Staten ingediend.

Hiermee is uitvoering gegeven aan het volgende actiepunt in het Regeerprogramma:

- ✓ Evalueren en aanpassen wetgeving "Tax Holiday" en andere fiscale incentives met nieuwe wetgeving Tax Holiday als resultaat.

*Regeerprogramma
Doelstelling:
Duurzaam
Economisch herstel
& Investerings*

*Fiscale regeling
binnenstad en
monumenten*

- De ontwerp-landsverordening fiscale faciliteiten historische binnenstad en monumenten is gericht op het stimuleren van menselijke en zakelijke activiteiten in alle monumentale panden ingeschreven in het openbaar register voor beschermde monumenten en waar de stadsdelen van Willemstad (UNESCO) vol mee staan. Het unieke stadsgezicht van Willemstad met zijn bijzondere architectuur en monumentale panden levert een onschatbare bijdrage aan de toeristische aantrekkingskracht van Curaçao. Om de eigenaren en gebruikers van niet-monumentale panden niet te ontmoedigen, om zodoende het geheel van de binnenstad te stimuleren, zullen de begunstigende maatregelen ook voor de niet monumentale panden in de binnenstad gelden. Stand van zaken: bij de Staten ingediend.

*Scoiaal: onderwijs,
sport, zorg en
armoedebestrijding
steunen*

- Ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de Landsverordening tarief van invoerrechten. Hoofdelementen:
 - Om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren, de sportbeoefening – mede als opvoedingsmiddel - te bevorderen, armoede te bestrijden en bepaalde belangrijke zorginstellingen te steunen worden in het geval van donaties vrijstellingen van invoerrechten ingevoerd voor het onderwijs, de sportbeoefening, de armoedebestrijding en zorg.
 - Bij de vrijstelling van invoerrechten wordt van rechtswege ook vrijstelling van omzetbelasting bij invoer verleend.

Stand van zaken: bij de Staten ingediend.

*Wijziging
motorrijtuigenbela
sting*

- De ontwerp-Landsverordening tot wijziging van de Motorrijtuigenbelasting voorziet in een stelsel waarbij geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen benzine en dieselwagens en waarbij de verschuldigde belasting afhankelijk wordt van de cataloguswaarde en het gewicht van de auto. De belasting op boten wordt afhankelijk van de lengte en cataloguswaarde van de boot (geen vissersboten). Stand van zaken: advies SER en Raad van Advies binnen, wordt aangepast ter aanbieding aan de Staten.

- Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Onroerendezaakbelasting.
Hoofdelementen:

- Vrijstelling verhoogd van NAf 25.000 naar NAf 75.000 voor bebouwde terreinen.
- Verruiming betaaltermijnen naar 4.

Stand van zaken: bij de SER voor advies.

*Sociaal:
verruiming OZB
vrijstelling*

- De ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Successiebelasting introduceert de volgende aanpassingen:

- het gelijkstellen voor successiebelastingdoeleinden van samenwonende levenspartners met echtelieden, het actualiseren (met factor 20) van de vrijstellingen zowel bij een schenking als bij een erfenis, het vereenvoudigen van de tarieven die van toepassing zijn ter berekening van de successiebelasting en het gelijkstellen van aanverwanten met bloedverwanten en pleegkinderen met de eigen kinderen.
- Evaluatie binnen 36 maanden over de doelmatigheid en de doeltreffendheid van deze landsverordening.

Stand van zaken: bij de SER voor advies.

*Sociaal:
verruiming
vrijstellingen
successiebelasting*

- De ontwerp-Algemene landsverordening douane en accijnzen (ALDA) moderniseert de regelgeving op het terrein van invoerrechten en accijnzen, alsmede het formele douanerecht. Stand van zaken: bij de SER en Raad van Advies voor advies.

*Administratieve
lastenverlichting
bij invoer*

Tevens wordt gewerkt aan een harmonisatie en vereenvoudiging van het tarievenstelsel zodat in plaats van 14 een vijftal tarieven zullen blijven voortbestaan waarbij tevens de levensmiddelen welke invoerrechten verschuldigd zijn gefaseerd onder de 0% zullen komen te vallen. Ook wordt gewerkt aan een stelsel van *tax and duty free* voor toeristen teneinde Curacao te positioneren als een vooraanstaande kopersoort. Stand van zaken: concept wetsontwerp wordt voorbereid.

*Sociaal: afschaffing
invoerrechten voor
levensmiddelen

Tax and duty free
regeling in
voorbereiding*

Herziening OB

- Herziening OB-stelsel

Een stelselwijziging wordt voorbereid om het huidige cumulatieve stelsel (cascade) op budgetneutrale wijze te elimineren.

Stand van zaken: concept wetsontwerp wordt voorbereid.

Internationale belastingverdragen

Om de concurrentiepositie van Curaçao als fiscale vestigingsplaats te vergroten dient het verdragennetwerk uitgebreid te worden. Het aanboren van internationale markten is de enige weg om de lokale economie verder te doen groeien. Het belang van het sluiten van internationale belastingverdragen, is dat internationale markten zo verder opengesteld worden voor handelsstromen.

Belastingregeling

Nederland

Curaçao

In het jaar 2013, is de inhoud van de Rijkswet die de belastingbetrekkingen tussen Curaçao en Nederland regelt overeengekomen. De nieuwe Belastingregeling Nederland Curaçao (BRNC) is een verdere verduurzaming van de belangrijke fiscale relatie welke bestaat tussen Nederland en Curaçao. De nieuwe BRNC is met ingang van 1 januari 2016 van kracht geworden.

Meer belasting- verdragen

Daarnaast zijn andere internationale markten aangeboord door middel van het sluiten van belastingverdragen. Hiermee is na een jarenlange stilstand verandering gekomen op dit gebied. Het e.e.a. is hieronder schematisch weergegeven:

Situatie per 29 september 2012:

- (1) Aflopende BRK,
- (2) Geldend belastingverdrag met Noorwegen,
- (3) Onderhandeld belastingverdrag met Jamaica.

Bijgekomen:

- (1) Nieuwe BRNC i.p.v. aflopende BRK,
- (2) Geldend belastingverdrag met Malta,
- (3) Onderhandeld belastingverdrag met Seychellen,

- (4) Onderhandeld belastingverdrag met Qatar,
- (5) Onderhandeld belastingverdrag met Cuba,
- (6) Onderhandeld belastingverdrag met de VAE,
- (7) Lopende onderhandelingen belastingverdrag: met 2 landen en met 2 jurisdicties.

Ten aanzien van het internationaal uitwisselen van belastinginformatie van bedrijven of individuen die op Curaçao ingeschreven staan, wordt de standaard internationaal steeds meer dat deze informatie automatisch wordt uitgewisseld tussen landen. Op 16 december 2014 is Curaçao met de Verenigde Staten van Amerika een verdrag overeengekomen tot verbetering van de internationale naleving van de belastingplicht en de tenuitvoerlegging van de *Foreign Account Tax Compliance Act*. Intussen is de parlementaire procedure doorlopen.

*FATCA met de VS
onderhandeld*

De Landsverordening Internationale Bijstandsverlening bij de heffing van Belastingen (P.B. 2015, no. 53) is door de Staten aangenomen. Ter voldoening aan de wetgeving is de gegevensuitwisseling, het online portal systeem, van de belastingdienst omgebouwd. De gegevens zullen geleverd en verstrekt worden via het Portaal Financiële Gegevensuitwisseling (PFGU). De PFGU faciliteert: *Common Reporting Standards*, FATCA en MOU BRNC. Dit is samen met Nederland opgezet.

Tevens is op 14 mei 2014 de Tax Information Exchange Agreement (TIEA) met Argentinië afgerond en ondertekend. Door middel van de onderhandelingen met Colombia (in 2012) betreffende informatie uitwisseling op belastinggebied is Curaçao, als jurisdictie, hier van de zwarte lijst gehaald. Hiermee wordt verder gebouwd aan het openstellen van de Colombiaanse markt tegen aantrekkelijke voorwaarden.

In haar meest recente rapport heeft de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) naar aanleiding van de in maart 2015 gerealiseerde evaluatie Peer

Vorbereidings

Peer Review Phase

2

Review Phase 2 “Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes” een aantal aanbevelingen gedaan. Curaçao, als lid van dit forum, is op grond van de bevindingen gedurende de Peer Review Phase 2, aangemerkt als *partially compliant*. Gestreefd wordt naar een resultaat bij de eerstvolgende evaluatie welke voor september 2016 gepland staat dat overeenkomt met ten minste *largely compliant*. In dit verband worden verschillende activiteiten ontplooid waaronder het opzetten en uitvoeren van structuren welke de uitwisseling van informatie mogelijk maakt en daarmee de transparantie bevordert.

Wetgeving in voorbereiding:

- Ontwerp-landsverordening tot wijziging van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (ontbinding rechtspersonen door de Kamer van Koophandel) (verantwoordelijkheid minister van Justitie). Voormelde evaluatie bevat onder meer een aanbeveling met betrekking tot bestaande rechtspersonen die niet langer actief zijn, doch nog wel bestaan. De bestaande regelgeving maakt -mede vanwege de omvang van het aantal (niet actieve) rechtspersonen- een noodzakelijke opschoning van het register en een voldoening aan de OESO aanbevelingen niet haalbaar. Het ontwerp strekt ertoe dit mogelijk te maken. Stand van zaken: bij de Raad van Advies.

Optimalisatie Belastingorganisatie: tax compliance en betere dienstverlening

Tax compliance

nodig voor

lastenverlichting

Verbeterde *tax compliance* is voorwaardenscheppend om de collectieve lasten (belastingtarieven en sociale premies) te verlagen. In 2015 is dit terrein nieuw leven ingeblazen met het Projectplan Optimalisatie Belastingorganisatie. Ter verhoging van de Tax compliance is de meerjarenstrategie onder meer gericht op de verbetering van de bestanden, het vergemakkelijken van het doen van aangifte door onder andere de mogelijkheid van elektronisch aangifte en het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening en de aanslagregeling. Er is een Program Board die maandelijks hierover rapporteert.

De focus ligt thans op het verhogen van de belasting- en premieopbrengsten door het wegwerken van achterstanden en de actieve invordering van vooral de hogere openstaande belastingschulden en op het ‘schonen’ van de administratie van de belastingdienst. Dit is als volgt vormgegeven:

- Bestandsvergelijkingen tussen:
 - Registraties van onroerende zaken, voer- en vaartuigen en gedeclareerd inkomen met als doel inkomen (ook huurinkomsten) welk niet of niet volledig is aangegeven te identificeren en dan alsnog (taxatief) aan te slaan.
 - WB/IB en OB teneinde vast te stellen of de aangegeven omzet in de WB/IB-aangifte aansluit op de OB-aangiften en vice versa. Bij discrepanties kunnen (taxatieve) aanslagen worden opgelegd.
- Bestandsopschoning (LB, OB en WB) en actieve invordering van hogere belastingschulden. Dit houdt in dat alleen vorderingen met een redelijke kans op inning/invordering in de administratie van de Belastingdienst mogen voorkomen. Rationalisatie van de openstaande vorderingen vindt in eerste instantie plaats voor de top 500 belastingschuldigen. Vorderingen die als oninbaar zijn vastgesteld, worden oninbaar geleden (afgeboekt). De invorderingsstatus wordt per belastingschuldige bewaakt. De resultaten zijn als volgt geweest, met per 1 januari 2016 een ververste samenstelling van de Top 500 als resultaat van de mutaties in 2015 (in miljoenen NAF):

Top 500	2015	2016
Beginsaldo (1 maart 2015, resp. 1 januari 2016)	1.230,7	929,3
Eindsaldo (31 december 2015, resp. 30 juni 2016)	621,5	802,6
Inkomsten <i>tax compliance</i>	46,7	33,9

- Wegwerken van achterstanden en tijdig opleggen van aanslagen (LB en OB). Achterstand is teruggebracht van langer dan 1 jaar tot 3 maanden voor alle middelen. Dit niveau wordt al ruim 6 maanden gehandhaafd.
- Wegwerken voorraad bezwaarschriften en tijdig verwerken LB, OB en WB. Achterstand is teruggebracht en inzet is om die verder terug te brengen tot een termijn

van zes maanden. Het aantal bezwaarschriften met een ouderdom groter dan 6 maanden is afgenomen van circa 53% naar circa 44%.

- Tijdige verwerking van SBAB-rapporten. SBAB-rapporten bleven vaak liggen zonder verdere actie. Zo is uit analyse gebleken dat nog een bedrag van NAf 39,5 miljoen geïnd moet worden aan aanslagen die naar aanleiding van SBAB-onderzoeken over de jaren 2010 tot en met 2014 zijn opgelegd. Alle SBAB-rapporten worden thans conform nieuwe procedures afgehandeld en in procedure gebracht.
- Inkomstenbelasting: tijdige en kwalitatief goede afhandeling van IB-aangiften en het verrichten van houdbare correcties. Bij ministeriële regeling is vastgelegd dat de ontvangen IB-aangiften voortaan binnen 3 maanden worden afgehandeld.
- Verder werd in het kader van de scholing van het personeel in samenwerking met de Universiteit van Curaçao gewerkt aan de opzet van een driejarige controleursopleiding. De nieuwe Controleursopleiding eindigt in 2017.
- In 2014 is gestart met de implementatie van de Landsverordening onroerende zaakbelasting 2014 (P.B. 2013, no. 54) voor het tijdvak 2014-2018. In het kader van *compliance* worden voor het eerst op Curaçao alle percelen en opstallen getaxeerd. Stand van zaken: circa 79% van de objecten (ruim 58.000) zijn getaxeerd, waarvan 47% definitief.
- Om de invordering te verbeteren is de mogelijkheid gecreëerd voor het toepassen van verrekening tussen de overheid en derden, worden nieuwe invorderaars doelgericht begeleid en er is een nieuwe lichte invorderaars.
- Operationalisering van Controle, Risicobeheersing en Informatievoorziening (ACRI). De informatie- en analysefunctie binnen de Douane Curaçao dient te worden doorontwikkeld en aangepast aan het huidige tijdbeeld. Daarom is besloten tot de herinrichting van risicobeheersing en de informatiefunctie binnen de douane en is er gestart met het project dat moet leiden tot de wederopzet en wederinrichting van de Afdeling Controle, Risicobeheersing en Informatievoorziening (ACRI) binnen de Douane Curaçao. Dit traject loopt.

- De dalende trend in de invoerrechten is in de laatste kwartaal 2014 dankzij intensievere en gerichte controles omgebogen. Sindsdien stijgen de opbrengsten invoerrechten.
- Website Ministerie van Financiën (www.minfin.cw) gelanceerd eind mei 2016 bevattende allerlei relevante informatie zoals rubriek met 'veelgestelde vragen' inclusief antwoorden, de informatiecampagne met communicatieproducten die in de media verschijnen, toespraken, persberichten, wetgeving en informatie over vacatures. Deze is vooralsnog in het Nederlands, echter op korte termijn zal deze ook beschikbaar zijn in het Engels en Papiamentu.

Dienstverlening

- Online aangifte:
 - ondernemers kunnen nu voor alle belastingen en sociale premies online aangifte doen;
 - voor de particulieren is het nu ook mogelijk om online IB-aangifte te doen.

Online aangifte

De landsverordening belastingherzieningen 2015-2016 (P.B. 2014 no. 114) regelt dat een belasting- of inhoudingsplichtige op verzoek toestemming kan worden verleend om langs elektronische weg aangifte te doen. Dankzij de reparatiewetgeving wordt dit vanaf 1 januari 2017 verplicht (P.B. 2016, no. 37).

- Helpdesk in 2015 ingesteld om belastingplichtigen te begeleiden in de hervormingen.
- De naleving van de betaalplicht van de belastingbetaler is vergroot door het de belastingplichtige gemakkelijker te maken de verschuldigde bedragen te betalen. Hiervoor worden bij de ontvanger de transactiefaciliteiten uitgebreid en het aantal betaalplaatsen buiten de Landsontvanger vergroot. Dit wordt aangevuld met promoties voor meer girale betalingen. Dit geldt ook voor de Douane.

Helpdesk

- Girale betalingen:
 - Uniek betaalkenmerk ingevoerd om betalingen juister te laten verlopen;
 - Banken hebben een veld met het unieke betaalkenmerk opgenomen op hun webpagina's;
 - Om de unieke betaalkenmerken niet te hoeven over te typen indien iemand bij de kassa komt betalen, is de barcode geïntroduceerd. De kassa-medewerker hoeft nu

Giraal betalen

enkel de barcode in te scannen, daardoor kleinere kans op fouten en onterechte aanslagen;

- Om de betalingen van de belastingplichtige ook via betalingen bij de bank zo goed mogelijk te kunnen administreren bij de Ontvanger, is het systeem geïntroduceerd van het automatisch inlezen van de bankstatements van de banken. Reeds operationeel voor de huisbankier;
- Douane: vanaf 1 juni 2016 kan niet langer met contant geld of cheque worden betaald. Daarvoor in de plaats met pinpas, bij de bank of online.

Samenwerking tussen Ontvanger en SVB

- Teneinde de inning, alsook de dienstverlening, te verbeteren vindt inning van de belasting en van sociale premies thans op geïntegreerde wijze plaats. Het daarmee belaste personeel van de SVB is daartoe gehuisvest bij de Landsontvanger.

Girale restituties

- Girale restituties:
 - restituties worden niet meer per cheque uitbetaald en restituties aan het loket worden uitgefaseerd;
 - grootste werkgevers zijn benaderd om hun personeel te verzoeken aan te geven welk bankrekeningnummer gebruikt mag worden voor restituties. De belastingplichtigen die in het verleden hun bankrekeningnummer aan de Ontvanger hebben verstrekt zullen ook meegenomen worden in dit traject;
 - functionaliteit massaal girale restituties wordt in augustus operationeel.

Douane paperless

- Douane verbeteringen:
 - Betalingen geschieden tegenwoordig online, middels betaling via banken;
 - Vrijstelling van OB kan via de website van Douane worden aangevraagd;
 - De Douane verwerkt de aangiftes *paperless* digitaal. Vanaf 11 juli 2016 hoeven aangiftes, die in het Asycuda-systeem middels een DTI (Direct Trade Input) zijn opgemaakt en die conform selectiecriteria rood of geel zijn geselecteerd, niet meer fysiek gebracht te worden naar het Douanekantoor;
 - Het vrijmakingproces is geoptimaliseerd. Daartoe zijn afspraken met de scheepsagenten gemaakt. Indien de aangifte op correcte wijze (met onder andere

bijbehorende leesbare factuur en bijbehorende toegekende vrijstelling) is opgemaakt door de expediteurs en er geen foutieve constatering is bij de factuurcontrole of fysieke vrijmaking, streeft de Douane binnen 1 werkdag vanaf het moment van gedane aangifte in Asycuda de goederen vrij te maken;

- De Douane heeft haar fysieke controles geïntensiveerd.

Hiermee wordt (continu proces) uitvoering gegeven aan de volgende actiepunten in het Regeerprogramma:

- ✓ Verhogen inzet IT (met Integraal, modern, online belastingsysteem operationeel als beoogd resultaat).
- ✓ Verbeteren samenwerking inspecties en uitvoeringsorganisaties: geïntegreerde belastingorganisatie (heffing, inning, controle en Douane).
- ✓ Versterken van belasting inspectie en controle.

Regeerprogramma

Doelstelling:

Verantwoord & behoedzaam

begrotingsbeleid & -uitvoering

Debiteurenbeleid

De debiteurenadministratie wordt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Financiën ge(re)organiseerd zodat de overheid op dit gebied over betrouwbare financiële informatie kan beschikken en door tijdige en volledige inning over de middelen kan beschikken om haar taken te kunnen uitvoeren.

Afpakteam

In samenwerking met het ministerie van Justitie is vormgegeven aan het afpakteam. De meeste vormen van criminaliteit hebben uiteindelijk tot doel om er financieel beter van te worden. Het afpakken van crimineel verkregen vermogen is een van de manieren waarop het (opnieuw) plegen van strafbare feiten kan worden ontmoedigd. Door het afpakken van het vermogen wordt het signaal afgegeven dat misdaad niet loont. De inrichting van het afpakteam heeft geresulteerd in een innovatieve, daadkrachtige en resultaatgerichte werkwijze.

<i>Regeerprogramma</i>	Hiermee is uitvoering gegeven aan het volgende actiepunt in het Regeerprogramma:
<i>Doelstelling:</i>	✓ Onderzoek naar innovatieve en creatieve inkomstenbronnen
<i>Verantwoord & behoudzaam</i>	<i>Nieuwe Belastingdienst</i>
<i>begrotingsbeleid & -uitvoering</i>	Teneinde een effectieve uitvoering van de fiscale en douane aangelegenheden te bevorderen zullen de belastingheffing, -inning en -controle, alsmede de douanetaken worden ondergebracht in de Nieuwe Belastingdienst. In januari 2013 zijn de werkzaamheden met betrekking tot de Nieuwe Belastingdienst wederom opgepakt.
<i>Nieuwe Belastingdienst</i>	Hoofdelementen: • Aanpassing van de organisatorische inrichting. Voor de totstandkoming van de nieuwe Belastingdienst is een ontwerp-landsverordening opgesteld. Dat ontwerp is op 13 januari 2016 aan het Centraal Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken (CGOA) aangeboden. De verwachting is dat na overleg en (eventueel) overstemming, het Convenant terzake getekend wordt waarna het ontwerp ter advies aan de Raad van Advies kan worden aangeboden. De functiebeschrijvingen voor de nieuwe Belastingdienst zijn, met uitzondering van 20 staffuncties, in concept gereed en zullen het consultatie- en afstemmingsproces doorlopen. De structuur van de Nieuwe Belastingdienst is volledig uitgewerkt, m.u.v. de Douaneafdeling ACRI. Over de definitieve plaatsing van deze afdeling volgt nog een voorstel. Beide trajecten worden in augustus afgerond, waarna de exercitie van functiewaardering en salarisstructuur aanvangt. Hieraan gerelateerd komt het zogenaamde transitiedocument (plaatsingsplan) in de vorm van overgangsregels met het sociaal plan / sociaal statuut. De rechtspositie zal bij landsbesluit worden geregeld welk concept thans in voorbereiding is. • Automatiseringsbeleid. In november 2013 is het aanbestedingstraject voor de aankoop van een nieuw IT-platform voor de belastingdienst opgestart. Dit nieuwe platform hangt nauw samen met een geïntegreerde aanpak van de fiscale keten, die eveneens de basis vormt van de op te richten Nieuwe Belastingdienst. De opdracht daartoe is in september 2015 gegund en de oplevering vindt in fases plaats. De diverse modules

zullen gefaseerd worden geïmplementeerd. Het eerste onderdeel is nog niet opgeleverd.

Hiermee is het volgende onderdeel onder punt 5. Verantwoord & behoedzaam “begrotings” beleid & uitvoering nog niet afgerond:

- ✓ Verbeteren samenwerking inspecties en uitvoeringsorganisaties: geïntegreerde belastingorganisatie met Nieuwe belastingorganisatie operationeel als beoogd resultaat).

Regeerprogramma

Doelstelling:

*Verantwoord & behoedzaam
begrotingsbeleid & -uitvoering*

3.2. Financiële markten

Curaçao en Sint Maarten hebben een gemeenschappelijk geldstelsel en Centrale Bank.

Aan het volgende actiepunt in het Regeerprogramma is geen uitvoering gegeven:

- ✓ Evaluatie monetaire unie met St. Maarten (evaluatie-rapport klaar per ultimo 2014)
- Dit komt omdat prioriteit is gegeven aan het trachten de centrale bank te stabiliseren door middel van een rapport door een onafhankelijke derde (PriceWaterhouseCoopers Nederland) en het nastreven van de integrale implementatie van de aanbevelingen in dat rapport, wat meer tijd in beslag heeft genomen vanwege de noodzaak in overleg met Sint Maarten te handelen en de complexiteit van de zaak.

Regeerprogramma

Doelstelling:

*Verantwoord & behoedzaam
begrotingsbeleid & -uitvoering*

Curaçao is in augustus 2011 op basis van de FATF Methodologie door de CFATF geëvalueerd. Het CFATF “Mutual Evaluation Report” van Curaçao is vervolgens in mei 2012 door de CFATF plenair aangenomen en in juni van datzelfde jaar op de website van de CFATF gepubliceerd. Naar aanleiding van het rapport en aan de hand van nieuwe inzichten zijn de volgende wetswijzigingen doorgevoerd:

CFATF

- Landsverordening actualisering en harmonisatie toezichtlandsverordeningen Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (P.B. 2015, no. 67). Deze landsverordening actualiseert en harmoniseert de landsverordeningen op grond waarvan de Centrale

Bank van Curaçao en Sint Maarten toezicht uitoefent op de financiële instellingen, de zogenaamde toezichtlandsverordeningen;

- Landsverordening tot wijziging van de Landsverordening melding ongebruikelijke transacties (P.B. 2015, no. 68);
- Landsverordening tot wijziging van de Landsverordening identificatie bij financiële dienstverlening (P.B. 2015, no. 69).

Ook in dit geval is voortgebouwd op ontwerpen waar ruim tien jaar geleden aan is begonnen. De verwachting is dat hiermee samen met de wijziging van de sanctielandsverordening Curaçao voldoet aan de internationale standaarden.

- De Regeling indicatoren ongebruikelijke transacties (P.B. 2015, no. 73) herzielt bestaande indicatoren en introduceert nieuwe indicatoren in aansluiting op internationale standaarden.

Wetgeving in voorbereiding:

- Landsverordening toezicht effectenbemiddelaars en vermogensbeheerders (“Vangnet Wetgeving”). Dit ontwerp heeft primair tot doel een toezichtregime te introduceren voor bemiddelaars in het effectenverkeer en hiermee aansluiting op Europese markten te faciliteren. Stand van zaken: bij de Staten ingediend.

Overige activiteiten:

- De FIU bereidt de overgang naar een nieuw en modern systeem (GoAML), dat de FIU nog beter in staat zal stellen om haar analysetaken uit te voeren. De voorbereidingen om te komen tot de lancering van een GoAML systeem zullen in beginsel om en nabij 2 jaren in beslag nemen.
- De FIU werkt thans aan de implementatie van een computer applicatiesysteem voor de douane (genaamd “douanekiosk”). Deze douanekiosk zal het mogelijk maken, dat transacties die in het kader van de Landsverordening aanmeldingsplicht

grensoverschrijdende geldtransporten (P.B. 2002, no. 74) bij de douane aangemeld moeten worden, digitaal gaan gebeuren. Dit gebeurt nu nog op papieren-formulieren.

- Het jaar 2014 stond voor de FIU in het teken van de samenwerking met het projectteam Duradero. Het project is in januari van 2014 van start gegaan en geeft een impuls aan duurzame versterking van de handhavingscapaciteit ten behoeve van de aanpak van de financieel-economische criminaliteit.
- Vier MoU's zijn ondertekend met de FIU's van Australië, Japan, Polen en Guyana. Door het ondertekenen van MoU's wordt door de FIU een bijdrage geleverd aan het bevorderen van de internationale samenwerking op het gebied van gegevensuitwisseling.
- In samenwerking met het ministerie van Economische Ontwikkeling is het Curaçao Development Institute (CDI) opgericht (in het Regeerprogramma is dit een actiepun van dat ministerie) welk tot doel heeft de duurzame ontwikkeling van Curaçao te ondersteunen en uit te voeren door ontwikkelingsprogramma's en ontwikkelingsprojecten te financieren. De bedoeling is dat de huidige activiteiten van Korpodeko, OBNA en SEO ondergebracht worden bij het CDI.

*Economisch:
Curaçao
Development
Institute*

3.3. Energiebeleid

Onder het ministerie van Financiën valt ook de verantwoordelijkheid voor het energiebeleid. De betrouwbaarheid van elektriciteitsvoorziening is van groot belang voor de gemeenschap en dient structureel gewaarborgd te worden. Bij het aantreden opereerde de bestaande productiecapaciteit voor elektriciteit inefficiënt, was die ontoereikend en instabiel. Tevens zijn vanwege inefficiënties de elektriciteitsstarieven, in vergelijking met buurlanden, relatief hoog. De hoge energietarieven werken door in andere prijzen en op die manier hoge *costs of doing business*.

Uitgangspunten in het beleid zijn geweest:

- Betrouwbare elektriciteitsopwekking;
- Efficiëntiebevordering bij de elektriciteitsopwekking;
- Schonere en meer duurzame energievoorziening;

- Meer marktoriëntatie in de energiesector met onafhankelijke marktregulering;
- Transparantie in de totstandkoming van de binnenlandse gereguleerde energieprijzen, welke aansluiten op de internationale energieprijzen.

De vigerende wetgeving met betrekking tot de elektriciteitsvoorziening, de Landsverordening Elektriciteitsconcessies, is sterk verouderd en dient te worden vernieuwd. Gelet op de urgentie is ervoor gekozen om de nodige aanpassingen aan te brengen in de lagere wetgeving, vooruitlopend op de integrale herziening van de bestaande wetgeving.

Nieuwe energienota De herziening van het beleid bij zonnenergie heeft een meer gebalanceerde ontwikkeling op dit gebied mogelijk gemaakt. De uitbreiding van de windenergiepark (*groundbreaking* juli 2016) wordt volgend jaar volbracht, en de nieuwe energienota komt in augustus 2016 klaar. Thans is ook een project in voorbereiding om zonne-energie toegankelijk te maken voor de sociaal zwakkeren, waarbij Aqualectra betrokken zal worden.

*Sociaal: social
zwakkeren ook
groen*

3.4. Kansspelen

Geïntegreerd wettelijk kader voor kansspelen bij de Raad van Advies De regering heeft zich voorgenomen een nieuw integraal kader in te voeren ter vervanging van de versnipperde wetgeving op het gebied van kansspelen. De regering wil van deze gelegenheid gebruik maken om:

- *compliance (Good governance)*, toezicht, eerlijke concurrentie, transparantie, integriteit en antiwitwaswetgeving in overeenstemming met internationale standaarden te introduceren;
- de speler te beschermen;
- één toezichthouder in te stellen voor de gehele kansspelindustrie op Curacao.
- de opbrengsten van kansspelen - in de vorm van vergunningsrechten –na aftrek van de relevante kosten, te bestemmen voor goede doelen, of ter bevordering van wetenschap, kunst of ander algemeen belang.

Hiertoe is een wetsontwerp opgesteld dat sinds januari 2016 bij de Raad van Advies ligt.

Slotwoord

Toen de minister van Financiën op 29 september 2012 aantrad verkeerden we in een financieel-economische crisis: krimpende economie (in 2012 kromp de economie met 0,1%), onbeheersbare overheidsfinanciën (in strijd met de wettelijke voorschriften boekte Curacao succesievelijk tekorten op haar Gewone dienst), geen transparantie in de overheidsfinanciën, geen adequate aansturing (regie) van de noodzakelijke hervormingen in het sociale zekerheidsstelsel (ziektekostenregeling en oudedagsvoorzieningen) en oprakende publieke reserves (het eigen vermogen bij de overheid lag in 2012 circa NAf 286¹⁴ miljoen lager (dus gehalveerd) dan eind 2010, terwijl de reserves bij de SVB waren afgenomen van circa NAf 556 miljoen tot circa NAf 334 miljoen, circa 40% lager).

Dit mondde in juli 2012 uit in een aanwijzing van de Rijksministerraad aan Curaçao om de begroting in overeenstemming te brengen met de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten en in een waarschuwing van de *rating agency* Standard & Poors dat de kredietwaardigheid (*rating*) van Curaçao zou worden verlaagd ("gedowngrade") bij het uitblijven van effectief overheidshandelen om de situatie te herstellen. Dan nog werd door de toenmalige regering fervent ontkend dat Curaçao in een financieel-economische crisis verkeerde. Het gebrek aan transparantie en het uitstel in die regeerperiode hebben het saneringsproces complexer en zwaarder gemaakt voor de gemeenschap.

De regering die op 29 september 2012 aantrad had toen als taak het land van de totale afgang te redden, de noodzakelijke transparantie te verschaffen, de noodzakelijke hervormingen voor te bereiden, de noodzakelijke investeringen voor te bereiden en de opzet van de noodzakelijke infrastructuur voor te bereiden.

Thans bijna vier jaar later kunnen we terugkijken en constateren dat de situatie in de overheidssfinanciën duurzaam is geworden, dat de economie licht aan het herstellen is,

¹⁴ Dit is overigens exclusief het effect van verliezen bij overheidsvennootschappen die vanwege verlate jaarrekeningen niet eerder in de overheidsadministratie zijn verwerkt. Ter illustratie: als gevolg van het verlies van RDK N.V. van ca. NAf 176 mln. over 2011 bleef eind 2012 van het eigen vermogen van de overheid per 10 oktober 2010 feitelijk amper 20% over.

dat hervormingen welke jarenlang waren uitgesteld zijn doorgevoerd, dat geïnvesteerd wordt in jarenlange verwaarloosde zorggebieden en dat reeds een deel van de tijdelijk doorgevoerde bezuinigingen worden afgebouwd. Dit gebeurt overigens zoals uit dit document blijkt vervroegd.

Dit ontkracht overigens de stelling dat een keuze moest worden gemaakt tussen gezonde overheidsfinanciën en economische groei. Bij de juiste beleids*mix*, kunnen beide, én gezonde overheidsfinanciën én economische groei, worden bereikt te meer dat gezonde overheidsfinanciën randvoorwaardelijk zijn voor duurzame economische groei. Anders belanden we in de rethoriek uit het verleden waarbij om de 3 jaar nieuwe bezuinigingsrondes moeten volgen, wat het vertrouwen schaadt en tot anemische economische groei leidt.

Dan rijst de vraag of alles bereikt is? Het antwoord is evident nee, maar dat was gezien de enorme achterstanden die zich de afgelopen decennia hadden opgestapeld onmogelijk. Dan nog kunnen we terugkijken en constateren dat de nieuwe coalitie en in het bijzonder de nieuwe minister van Financiën een meer solide land overnemen wat het besturen moet faciliteren. Dat betekent niet dat er ruimte is voor avonturen maar wel dat de druk minder groot is en dat meer aandacht kan gaan in de belangrijke transformaties om de economische structuur te versterken en het welzijn te verbeteren.

Tot slot bedankt de de minister van Financiën allen die bij deze trajecten betrokken zijn geweest voor hun belangrijke bijdrage en spreekt hij zijn waardering uit voor de Curaçaose gemeenschap welke de moeilijke hervormingen heeft gedragen en deze moeilijke periode van grote offers heeft weten te doorstaan om een betere toekomst voor Curaçao te kunnen garanderen.

De Minister van Financiën,

Dr. José M.N. Jardim